

Innst. 109 S

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:153 S (2010–2011)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen, Siri A. Meling, Ivar Kristiansen og Elisabeth Aspaker om tiltak for bergindustrien

Til Stortinget

Sammendrag

Norge har store mineralske ressurser. I løsmasser og fast fjell finnes det i Norge i dag kjente mineralressurser til en potensiell verdi av mer enn 1 500 mrd. kroner.

Da Stortinget i 2010 behandlet representantforslag fra stortingsrepresentanter fra Høyre om en strategi for norsk bergindustri, uttalte en samlet næringskomité at:

«Komiteen er enig i at det er et stort behov for å meisle ut en samordnet politikk for bergverksnæringa, der hensynene til sysselsetting, verdiskaping og miljøhensyn blir avveid slik at næringa kan videreutvikles på en bærekraftig måte. Komiteen er kjent med at verden er på vei inn i en utfordrende situasjon når det gjelder tilgang til nødvendige geologiske ressurser, og at det er stor etterspørsel etter en rekke metaller på verdensbasis.»

Regjeringen har, mer enn ett år etter at representantforslaget ble fremmet i Stortinget 23. mars 2010, ikke utviklet en samordnet politikk eller utarbeidet en stortingsmelding, strategi eller annet. Imidlertid varslet nærings- og handelsministeren i pressemelding fredag 13. mai 2011 at regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for mineralnæringa og at det tas sikte på å ferdigstille strategien våren 2012.

Forslagsstillerne mener det er positivt at regjeringen nå vil fremme en strategi, slik Høyre foreslo i

2010. Forslagsstillerne mener næringa nå har behov for bred politisk tilslutning til tiltak som på den ene side kan iverksettes raskt for å utnytte det mulighetsvindu næringa nå står overfor, og som på den annen side vil være bærekraftig ved eventuelle regjeringsskifter.

Det er av stor betydning å sikre at viktige mineralforekomster blir tilfredsstillende forankret i kommunenes arealdel. Direktoratet for mineralforvaltning har i sin database registrert at det er satt av 2 314 områder for råstoffutvinning i arealplansammenheng. Norges geologiske undersøkelser (NGU) har pekt på at det bør gjennomføres oppfølgende kartlegging av nye områder og kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.

Regjeringen har bevilget 100 mill. kroner over fire år for å kartlegge mineralforekomster i Nord-Norge. Det er etter forslagsstillerne mening viktig å få dette gjort også for resten av landet. For at leting skal komme i gang er det også viktig at kommunene stimuleres til å gi næringa rom til å vokse. I en slik sammenheng er kommunenes anledning til å beholde deler av selskapsskatten viktig.

Det er grunn til å stille spørsmål ved om konsekvensutredninger i bergverkssaker er for komplekse for enkeltkommuner og om Direktoratet for mineralforvaltning igjen bør få dette ansvaret.

Forslagsstillerne er kjent med at næringa også opplever andre utfordringer knyttet til planregelverket, som det vil være viktig å få avklart i forbindelse med en strategi. Det kan for eksempel pekes på situasjonen i Finnmark, hvor uklare forhold om Sametingets rolle allerede har skapt usikkerhet om mulighetene for langsiktige industriprosjekter.

NGU har fremhevet at kvalitetskravene til mineralproduktene stadig øker. Utviklingen krever økt kompetanse i bedriftene og i forskningsinstitusjo-

nene. Forslagsstillerne vil fremheve at det i denne sammenheng er særlig uheldig at næringen er særbehandlet i Skattefunn-ordningen.

Bergindustri er en næring som krever store investeringer. Forslagsstillerne mener særlig formuesskatten på arbeidende kapital er uheldig for denne næringen, der det ofte eies større arealer og anlegg, og at den hemmer utviklingen av næringen.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«I

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi presentere et nasjonalt kartleggingsprogram for å få fulgt opp kartleggingen av nye områder, kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.

II

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi redegjøre for fordeler og ulemper ved å la konsekvensutredninger foretas av Direktoratet for mineralforvaltning.

III

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi vurdere rammebetingelsene for bergindustrien, herunder hvordan skattesystemet slår ut for bergindustrien i lete- og driftsfasen og virkningene for næringen dersom skatten på arbeidende kapital fjernes og avskrivningsreglene for næringen forbedres.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i Skattefunn-ordningen som gjør at det ikke stilles større og andre krav til bergindustrien enn til annen industri.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Per Roar Bredvold, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Svein Flåtten og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til representantforslaget fra Frank Bakke-Jensen, Siri A. Meling, Ivar Kristiansen og Elisabeth Aspaker om tiltak for bergindustrien, Dokument 8:153 S (2010–2011).

Komiteen minner om at det i 2010 ble behandlet et representantforslag om en strategi for norsk bergindustri, Dokument 8:100 S (2009–2010), hvor en samlet komité uttalte følgende:

«Komiteen er enig i at det er et stort behov for å meisle ut en samordnet politikk for bergverksnæringa, der hensynene til sysselsetting, verdiskapning og miljøhensyn blir avveid slik at næringa kan videreutvikles på en bærekraftig måte. Komiteen er kjent med at verden er på vei inn i en utfordrende situasjon når det gjelder tilgang til nødvendige geologiske ressurser, og at det er stor etterspørsel etter en rekke metaller på verdensbasis. Komiteen har videre merket seg at interessen for leting etter metaller har økt over hele verden, også i Norge.»

Komiteen er kjent med at det i en pressemelding 13. mai 2011 fra nærings- og handelsministeren, ble varslet om at regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for mineralnæringen, og at det tas sikte på å ferdigstille strategien våren 2012.

Komiteen er kjent med at Norge har mineralforekomster i størrelsesorden anslagsvis 1 500 mrd. kroner, noe avhengig av verdensmarkedsprisene for ressursen. Næringen sysselsetter ca. 5 500 personer og omsetter for ca. 11 mrd. kroner og eksporterer for ca. 6,6 mrd. kroner i året. Dette er tall, som med de rette rammebetingelser og forutsigbarhet, kan økes betraktelig. Komiteen er klar over at bergindustrien er en næring som både krever fagkunnskap og store investeringer. Komiteen viser til brev av 17. oktober 2011 (vedlagt) fra statsråd Trond Giske hvor det vises til at Skattefunn er vanskelig å tildele bergindustrien med mindre det dreier seg om å utvikle nye eller forbedrede metoder og teknikker. Når det gjelder skattespørsmål, herunder formuesskatt, vises det til evalueringen av skattereformen og at regjeringen ikke vil arbeide videre med dette. Komiteen ser positivt på at det bevilges midler til kartleggingsprogrammet Mineralressurser i Nord-Norge (MINN), men ser at dette med fordel også kan gjelde resten av Norge hvor det er et potensial.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til statsrådets brev av 17. oktober 2011 og ser fram til en nasjonal strategi for mineral- og bergverksnæringen med tiltak for å øke kompetansen både i næring og forvaltning, videreføring av den pågående kartleggingsoffensiven, og tiltak som ivaretar næringens behov for konkurransedyktige rammevilkår.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at i dag gjøres dette i et samarbeid med kommuner og tiltakshaver, noe som kan være

svært utfordrende og ressurskrevende. Derfor mener disse medlemmer dette bør skje på et høyere nivå, men at de endelige beslutninger om uttak etc. bør skje på et så lokalt forvaltningsnivå som mulig.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen mer enn ett år etter at Høyres representantforslag om en strategi for norsk bergindustri, Dokument 8:100 S (2009–2010), ble fremmet i Stortinget 23. mars 2010, ennå ikke har utviklet en samordnet politikk eller utarbeidet en stortingsmelding, strategi eller annet for bergindustrien. Imidlertid varslet nærings- og handelsministeren i pressemelding fredag 13. mai 2011 at regjeringen har besluttet å utarbeide en strategi for mineralnæringen og at det tas sikte på å ferdigstille strategien våren 2012. Strategien vil blant annet omtale globale trender, norske mineralressurser og norsk mineralnæring, kartlegging av norske mineralressurser, koordinering av relevant regelverk, forskning, utvikling og kompetanse. Disse medlemmer mener det er positivt at regjeringen nå vil fremme en strategi, slik Høyre foreslo i 2010. Forslagsstillerne er også enige med nærings- og handelsministeren i at det må legges vekt på at rammevilkårene for mineralvirksomhet gir god forutsigbarhet for næringen.

Disse medlemmer mener næringen nå har behov for bred politisk tilslutning til tiltak som på den ene side kan iverksettes raskt for å utnytte det mulighetsvindu næringen nå står overfor, særlig fordi den sterke økonomiske veksten i Asia skaper muligheter gjennom knapphet og høye priser på naturressurser, og som på den annen side vil være bærekraftig ved eventuelle regjeringsskifter. Derfor mener disse medlemmer det er behov for tiltak som kan iverksettes raskt. Dette må ses i lys av næringens potensial og mulighetsvinduet næringen nå møter, men også i lys av utfordringene. I sin rapport Mineralressurser i Norge 2009 la NGU vekt på at kvalitetskravene til mineralproduktene stadig øker. Norges forskningsråd har bidratt til prosjektet «Fra kvartssand til solceller» og det kreves en betydelig innsats innen næringens forskning og utvikling for at andre mineraler og bergarter kan få et tilsvarende kunnskapsløft. Samfunnet har hatt for lite fokus på forvaltningsoppgavene knyttet til mineralressursene. Viktige mineralforekomster har ofte ikke vært vurdert og tatt med i arealforvaltningen til tross for at de kan ha stor fremtidig verdi.

Disse medlemmer registrerer at det fra andre næringer som reiseliv og særlig reindrift uttales stor skepsis til økt aktivitet innen bergdrift. Da Stortinget vedtok mineralloven utløste dette betydelig støy fra både Sametinget og reindriftnæringa. Debatten rundt det samiske folks rettigheter i slike saker er viktig. Norges betydelige forpliktelser ned-

felt både i grunnlov og internasjonale konvensjoner tilsier at dette er problemstillinger man ikke kan ta lett på. I tillegg er det stor motstand fra forskjellige miljøverninteresserte. Det er derfor med forundring disse medlemmer har registrert statsrådets uttalelser om at man nok skal bli enige. Disse medlemmer mener de forholdsvis korte, men allerede konfliktfylte erfaringene mange kommuner har med den nye plan- og bygningsloven, samt naturmangfoldloven, gir grunn til bekymring både på vegne av næringsliv og kommuner. Disse medlemmer mener at dette er viktige momenter å behandle i den varslede strategi.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi presentere et nasjonalt kartleggingsprogram for å få fulgt opp kartleggingen av nye områder, kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.

II

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi redegjøre for fordeler og ulemper ved å la konsekvensutredninger foretas av Direktoratet for mineralforvaltning.

III

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi vurdere rammebetingelsene for bergindustrien, herunder hvordan skattesystemet slår ut for bergindustrien i lete- og driftsfasen og virkningene for næringen dersom skatten på arbeidende kapital fjernes og avskrivningsreglene for næringen forbedres.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i Skattefunn-ordningen som gjør at det ikke stilles større og andre krav til bergindustrien enn til annen industri.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi presentere et nasjonalt kartleggingsprogram for å få fulgt opp kartleggingen av nye områder, kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi redegjøre for fordeler og ulemper ved å la konsekvensutredninger foretas av Direktoratet for mineralforvaltning.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi vurdere rammebetingelsene for bergindustrien, herunder hvordan skattesystemet slår ut for bergindustrien i lete- og driftsfasen og virkningene for næringsdersom skatten på arbeidende kapital fjernes og avskrivningsreglene for næringen forbedres.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i Skattefunn-ordningen som gjør at det ikke stilles

større og andre krav til bergindustrien enn til annen industri.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:153 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke-Jensen, Siri A. Meling, Ivar Kristiansen og Elisabeth Aspaker om tiltak for bergindustrien – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 7. desember 2011

Terje Aasland

leder

Per Roar Bredvold

ordfører

Vedlegg**Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 17. oktober 2011****Dokument 8:153 S (2010 - 2011) Representantforslag om tiltak for bergindustrien**

Jeg viser til representantforslag 153 S fra stortingsrepresentantene fra Frank Bakke-Jensen, Siri A. Meling, Ivar Kristiansen og Elisabeth Aspaker om tiltak for bergindustrien. Forslaget lyder:

- i. Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi presentere et nasjonalt kartleggingsprogram for å få fulgt opp kartleggingen av nye områder, kjente forekomster og av områder som har et stort potensial for nye forekomster.
- ii. Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi redegjøre for fordeler og ulemper ved å la konsekvensutredninger foretas av Direktoratet for mineralforvaltning.
- iii. Stortinget ber regjeringen i den varslede strategi vurdere rammebetingelsene for bergindustrien, herunder hvordan skattesystemet slår ut for bergindustrien i lete- og driftsfasen og virkningene for næringen dersom skatten på arbeidende kapital fjernes og avskrivningsreglene for næringen forbedres.
- iv. Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i SkatteFUNN-ordningen som gjør at det ikke stilles større og andre krav til bergindustrien enn til annen industri.

Arbeid med strategi for mineralnæringen

Nærings- og handelsdepartementet er godt i gang med arbeidet med en strategi for mineralnæringen. Departementet har mottatt mange innspill til arbeidet, herunder innspill om SkatteFUNN, konsekvensutredning av mineralutvinningsprosjekter og om behovet for økt kartlegging av mineralressurser. Jeg har 13.5.2011 og 17.8.2011 sendt ut pressemeldinger om mineralstrategien. Der har jeg også kort nevnt noen av temaene strategien vil ta for seg.

Formålet med en strategi for mineralnæringen er å vise retningen i regjeringens politikk på mineralfeltet de kommende årene. Det er for tidlig å gi en samlet oversikt over alle temaer og tiltak i strategien. Eksempler som er nevnt i pressemeldingene er tilgangen på arbeidskraft, kartlegging og forskning og utvikling.

Kartlegging av mineralressurser

Norges geologiske undersøkelse (NGU) har som kjerneoppgave å produsere og distribuere basiskunn-

skap, blant annet om Norges berggrunn. Informasjon om mineralforekomster i Norge som NGU har gjort tilgjengelig, danner grunnlag for leting i bedriftsregi (prospektering) etter metalliske og mineralske råstoffer. Letevirksomheten kan igjen resultere i påvisning av nye forekomster med mulighet for næringsutvikling og verdiskaping. Det er også NGUs kartlegginger som legges til grunn for NGUs klassifisering av mineralressurser ut fra lokal, regional eller nasjonal betydning, noe som er viktig informasjon i utarbeidelsen av kommunale reguleringsplaner.

Regjeringen har i 2011 og 2012 bevilget 25 mill. kroner til kartleggingsprogrammet Mineralressurser i Nord-Norge (MINN), og programmet er godt i gang med innsamling av prøver, helikoptermålinger mv. Resultatene legges løpende ut på NGUs nettsider.

Representantene foreslår at det startes et nasjonalt kartleggingsprogram for mineralressurser. Først vil jeg påpeke at NGU allerede i dag bruker betydelige midler på kartlegging til forskjellige formål. Den delen av NGUs kartleggingsvirksomhet som er innrettet spesifikt mot mineralnæringen kan grovt anslås til 60-80 mill. kroner årlig. I dette inngår de 25 mill. kronene til MINN-programmet.

Kartlegging av mineralressurser er blant temaene som vil bli vurdert under utarbeidelsen av strategien for mineralnæringen.

Ansvar for konsekvensutredninger

I dag er det kommunene som er ansvarlig myndighet der mineralaktivitet skal konsekvensutredes, men det er tiltakshaver selv som normalt må sørge for at utredningen blir gjennomført. Representantene skriver at dagens ordning er utfordrende for små kommuner med få ressurser. Også mineralnæringen og Direktoratet for mineralforvaltning har fremhevet at konsekvensutredninger kan være utfordrende i enkelte tilfeller. Næringen påpeker også at kommunene stiller ulike vilkår i konsekvensutredningsprosessene. Er dette tilfellet, kan det skape dårlig forutsigbarhet for næringen.

Jeg har tidligere sagt at jeg ser et behov for koordinering av relevant regelverk på mineralområdet. Plan- og bygningsloven er et viktig rammeverk for mineralvirksomhet. Det er derfor naturlig at forholdet til plan- og bygningsloven, herunder regelverket om konsekvensutredninger, tas med i vurderingen under arbeidet med strategien.

Rammebetingelser for mineralnæringen, herunder skattespørsmål

Representantene ønsker en gjennomgang av rammebetingelsene for mineralnæringen. Dette er en vesentlig del av det allerede pågående arbeidet med strategien for mineralnæringen. Nærings- og handelsdepartementet vurderer for tiden innspill fra næringen, Direktoratet for mineralforvaltning og andre offentlige myndigheter om hvilke rammebetingelser som er av vesentlig betydning for næringen.

Et stabilt, forutsigbart og enkelt skattesystem er en viktig rammebetingelse for norske bedrifter og deres eiere, også i mineralnæringen. Unntak og særordninger for å støtte bestemte grupper, bransjer eller aktiviteter gjør skattesystemet mindre effektivt og mer komplisert. Avskrivningsreglene skal gjenspeile driftsmidlenes faktiske verdifall, samtidig som man vil unngå å komplisere skattesystemet unødige. Også dette prinsippet er med på å skape stabile og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet. Spørsmålet om fritak for formuesskatt på arbeidende kapital har blitt vurdert tidligere, og i vår meldte regjeringen i forbindelse med evalueringen av skattereformen at den ikke vil arbeide videre med forslaget. Jeg mener derfor ikke at det er behov for å foreta en egen gjennomgang av skattesystemets virkninger på mineralnæringen.

Skattefunn

Skattefradrag for næringslivets kostnader til forskning og utvikling (Skattefunn) ble innført for

små og mellomstore foretak fra 1. januar 2002, og for alle foretak fra 1. januar 2003. Skattefunn er en rettighetsbasert støtteordning hvor foretakene selv velger ut prosjekter. Prosjektene skal være godkjent av Norges forskningsråd som forsknings- og utviklingsarbeid som omfattes av ordningen. Skattefradragets størrelse beregnes og avgrenses etter nærmere regler i skattelovens § 16-40 med tilhørende forskrift. Skatteetaten kontrollerer oppgitte kostnader og fradrag opp mot skattelovens bestemmelser, og samlet støtte opp mot internasjonalt regelverk for statsstøtte.

Alle prosjekter som tilfredsstillt kravene i lov og forskrift, gir rett til skattefradrag etter de samme kriteriene. Ordningen er dermed teknologi- og bransjenøytral, og prosjekter innenfor bergindustrien vil bli vurdert på lik linje med prosjekter i andre bransjer. Alminnelig bedriftsorientert produktutvikling uten forskningspreg omfattes ikke av ordningen, og herunder er det presisert, som ett av flere eksempler, at ”kartlegging av og leting etter mineralske forekomster, naturressurser eller lignende” ikke er omfattet ”med mindre det dreier seg om å utvikle nye eller forbedrede metoder og teknikker”, jf. fsfin § 16-40-2 tredje ledd bokstav i. På denne bakgrunn kan jeg ikke se at det stilles større krav til bergindustrien enn andre næringer.

Formålet med Skattefunn er å stimulere næringslivets egen FoU-innsats. Jeg finner det derfor ikke naturlig å foreslå endringer i Skattefunn for at bergindustrien skal få en skattemessig særbehandling.

